

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وہجین
وہایہ
رکنہ سلف فکری
درآمدی

فرمانیا
تالیف: مہدی

سرشناسه:	فرمانیان، مهدی، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور:	درآمدی بر پراکندگی سلفی‌گری و وهابیت در جهان / تالیف مهدی فرمانیان.
مشخصات نشر:	قم: رهپویان اندیشه، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۱۳۹۹ص: مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک:	۸۰۰۰ ریال 978-600-96477-0-5
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبا
یادداشت:	چاپ قبلی: مهدی فرمانیان، ۱۳۹۳.
یادداشت:	چاپ سوم.
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	نمایه.
موضوع:	وهابیه -- تاریخ
موضوع:	Wahhabiyah -- History
موضوع:	وهابیه -- عقاید
موضوع:	Wahhabiyah -- Doctrines
موضوع:	سلفیه
موضوع:	Salafiyah
رده بندی کنگره:	BP۲۳۸/۶/۴د۴ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی:	۵۲۷/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی:	۴۲۳۸۷۱۶

موسسه مطالعات بنیان دینی

(اندیشکده راهبردی ادیان، فرق و مذاهب)

قم، بلوار امین، کوچه ۱۸، پلاک ۵۲

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۳۷۸۱۱، ۰۹۱۰۲۰۴۳۱۰۶

درآمدی بر

پراکندگی سلفی‌گری و وهابیت در جهان

تألیف:	مهدی فرمانیان
ناشر:	رهپویان اندیشه
صفحه‌آرا:	محبوب محسنی
طراح جلد:	محمد مهدی اسعدی
چاپ و صحافی:	دفتر تبلیغات اسلامی
نوبت چاپ:	سوم
تیراژ:	۱۰۰۰ جلد
قیمت:	۸۰۰۰ تومان
شابک:	978-600-96477-0-5

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۹.....	تاریخ پیدایش سلفی‌گری در تاریخ اسلام
۱۵.....	گرایش‌های فکری سلفیه در جهان امروز
۱۸.....	سلفیه وهابی تکفیری در عربستان
۲۰.....	گسترش سلفی‌گری به خارج از جزیره العرب
۲۸.....	مراکز بزرگ وهابیت
۲۹.....	رابطه العالم الاسلامی
۳۱.....	ساخت مساجد و مراکز در سراسر جهان
۳۳.....	عوامل گسترش سلفیه
۳۵.....	جریان اعتدالی سلفی - زیدی در یمن
۴۰.....	سلفیه در شبه قاره هند
۴۳.....	مدرسه دارالعلوم دیوبند
۴۴.....	مدرسه دارالعلوم دیوبند هند
۴۶.....	سازمان تبلیغی جماعت یا جماعة التبلیغ
۴۸.....	دیوبندیه، جماعة التبلیغ و وهابیت
۴۹.....	دیوبندیه در پاکستان
۵۰.....	سپاه صحابه
۵۶.....	لشکر جهنگوی
۵۷.....	لشکر طیه
۵۸.....	جیش محمد
۵۸.....	تحریک نفاذ شریعت محمدی
۵۹.....	شبه نظامیان طالبان
۶۷.....	طالبان پاکستان

۶۸.....	سلفیه در شمال آفریقا.....
۷۰.....	اخوان المسلمین و گسترش سلفی‌گری اعتدالی و جهادی در شمال آفریقا
۷۴.....	دیدگاه اخوان المسلمین در باره توسل و شفاعت
۷۶.....	مکتب الارشاد العام.....
۷۹.....	اخوان المسلمین در دیگر کشورها.....
۷۹.....	اخوان المسلمین در سودان.....
۸۱.....	اخوان المسلمین اردن
۸۲.....	اخوان المسلمین در سوریه.....
۸۵.....	سید قطب و شروع تفکر سلفیه جهادی
۸۹.....	احزاب و گروه‌های سلفی در شمال آفریقا
۹۶.....	القاعده
۹۸.....	ایمن الظواهری
۱۰۳.....	حوزه‌های فعالیت القاعده
۱۰۹.....	القاعده بعد از افغانستان: یمن
۱۱۲.....	سلفیه در مغرب (مراکش).....
۱۱۷.....	وهابیت در اندونزی.....
۱۱۹.....	فعالیت و هابیت سعودی در دهه‌های اخیر.....
۱۲۵.....	رسانه‌های وهابی
۱۲۶.....	نقش مساجد در گسترش و هابیت
۱۲۶.....	تأثیر سید قطب و اخوان المسلمین در اندونزی
۱۲۸.....	خاتمه و نتیجه‌گیری
۱۳۰.....	فهرست منابع

مقدمه

یکی از مهم‌ترین موضوعات جهان اسلام در قرن پانزده هجری، همان مساله اصلی قرن اول هجری است، یعنی عدم تحمل مخالف و خروج او از دایره اسلام به اتهام تکفیر. مهم‌ترین گروهی که امروز بحث تکفیر را دوباره زنده کرده و رفتارشان، مسلمانان را به یاد خوارج می‌اندازد، وهابیت و سلفیان هستند؛ انگار در جهان اسلام هیچ بحثی از ایمان و کفر نشده و این مسئله‌ای تازه در جهان اسلام است.

از زمانی که وهابیت در شبه جزیره عربستان در قرن دوازده هجری قمری ظهور کرد، بیش از دو قرن می‌گذرد. شاید در آن زمان هیچ کس تصور نمی‌کرد وهابیت با آن همه خشونت، بتواند جای پایي در جهان اسلام پیدا کند؛ اما متأسفانه امروز با کمک‌های هنگفت آل سعود به گروه‌های همسو و حمایت آمریکا، وهابیت توانسته به درون برخی از کشورها نفوذ کرده و بعضی از اشخاص و تعدادی از احزاب و گروه‌ها را با خود همراه سازد. امروزه وهابیت به شدت علیه شیعه فعالیت کرده و به جای آنکه استکبار را دشمن خود بداند، شیعه و صوفیه را دشمن اصلی خود فرض کرده و با پناه گرفتن در پشت اهل سنت و جماعت، خود را مدافع اهل سنت معرفی می‌نماید که این زنگ خطری آشکار است و اگر به آن توجه نکنیم ضربه شدیدی خواهیم خورد. بنابراین شناخت ترفندهای گوناگون آنان در کشورهای مختلف ضروری و لازم است، اما قبل از آن باید دانست که سلفیت و وهابیت در کدام یک از کشورها پایگاه دارد و نام این پایگاه تبلیغی چیست؟ تنها در این صورت است که می‌توان رویکرد صحیحی در دفاع از کیان تشیع داشت.

برای هر عملیاتی، اولین قدم، اطلاعات از وضعیت و موقعیت مخالف است. رصد دقیق فعالیت‌های وهابیت در هر منطقه می‌تواند به کارشناسان کمک کند که طبق مقتضیات مکان و زمان به تقابل فرهنگی مورد احتیاج آن منطقه پرداخته و یا حداقل اثرات منفی آن را کم سازند و یا با تعامل بهتر فضای خصم آلود را به فضای دوستی و ترک مخاصمه تبدیل سازند.

بنابراین اصلی‌ترین سوال تحقیق این است که مهم‌ترین مناطق فعالیت سلفی‌گری و وهابیت در جهان اسلام کجاست؟ کدام احزاب و شخصیت‌ها از تفکر وهابیت در کدام کشور به چه نحو حمایت می‌کنند؟

فرضیه تحقیق این است که سلفی‌گری در بسیاری از کشورهای اسلامی به صورت اقلیتِ رو به رشد در حال فعالیت است و وهابیت در برخی از کشورها به صورت مستقیم و در اکثر کشورها با حمایت برخی از گروه‌های سلفی و گاه سنی به تبلیغ افکار خود و ضدیت با شیعه می‌پردازد و در اکثر موارد تابلو رسمی ندارد و بیشتر با عنوان سلفیه تفکر خود را به پیش می‌برد.

این تحقیق باید در سه مرحله صورت گیرد: مرحله اول (کنونی) جمع‌آوری اسناد کتابخانه‌ای و اینترنتی؛ دومین مرحله انطباق این تحقیقات با تمام گزارشات واصله از رایزن فرهنگی‌ها و انطباق آن با گروه‌ها و احزاب منطقه و سومین و مهم‌ترین مرحله تحقیق، سفر مجری طرح به منطقه و مطالعات میدانی و حل موارد تعارض است. در صورت طی شدن هر سه مرحله، می‌توان گفت که این تحقیق می‌تواند مبنای برنامه‌ریزی‌های کلان و راهبردی مراکز سیاست‌گذار کشور گردد.

اما آن چه در پی می‌آید فقط مرحله اول این تحقیق است که با مراجعه به آثار موجود در ایران و اینترنت، می‌توان مقداری به پراکندگی سلفیت و وهابیت نزدیک شد، ولی برای اتقان بیشتر پژوهش، باید مراحل دیگر این تحقیق نیز انجام گیرد.

مهدی فرمانیان

تاریخ پیدایش سلفی‌گری در تاریخ اسلام

شاید قدمت گرایش به آثار پیشینیان (سلف) به اندازه قدمت تاریخ اسلام باشد و تاریخ آن به قرن اول هجری یعنی دوره تابعان باز گردد. توجه به سلف یکی از روش‌هایی است که در برخی از اصحاب حدیث اهل سنت به عنوان رویکرد اصلی شناخت عقاید مطرح بوده و هست و ریشه در مکتب اثرگرای مدینه دارد. مدینه در دو قرن اول هجری به شدت به آثار، فتاوا و اقوال پیشینیان (سلف) خود اهمیت می‌داد و این روش مورد توجه ابن شهاب زهری، مالک بن انس، شافعی و بیشتر از همه احمد بن حنبل بود^۱ و در این دوران اصحاب اثر در مقابل اصحاب رأی قرار داشتند. پس از این رهبران، تعدادی از بزرگان اصحاب حدیث، این روش را بهترین روش برای درک و فهم عقاید دینی دانسته و این راه را پیمودند.

با مراجعه به آثار و افکار آن دسته از اصحاب حدیث که قبل از ابن تیمیه می‌زیسته‌اند، می‌توان افراد زیر را از کسانی دانست که به آرای سلف ظاهرگرا در باب صفات الهی توجه داشته و هرگونه تأویل آیات و روایات را مردود دانسته‌اند و همچون دیگر سلفیان در مسائل صفات الهی، بر اساس ظاهر آیات و روایات نظر داده و در عین حال از تشبیه دوری می‌جستند. ابن خزیمه (م ۳۱۱ق)، محدث

۱. رك: زمزلي، عقائد ائمة السلف، ص ۳۸؛ ابن ابی‌علی، طبقات الحنابلة، ج ۱، ص ۹۲ و ۲۹۴؛ ابن جوزي، مناقب الامام احمد بن حنبل، ص ۱۶۵ و ۱۷۹.